

Список використаних джерел

1. Лузгин И. М. Методологические проблемы расследования / Лузгин И. М. – М. : Юрид. лит., 1973. – 216 с.
2. Лифанов Е. Н. Система стадий предварительного расследования и место в ней привлечения в качестве обвиняемого / Е. Н. Лифанов // Проблемы повышения эффективности правового регулирования на современном этапе. – Томск : Томск. ун-т, 1977. – С. 139–145.
3. Лук'янчиков Є. Д. Досудове розслідування та його структура / Є. Д. Лук'янчиков // Вісник Академії адвокатури України. – 2006. – Вип. 7. – С. 107–112.
4. Москаленко Г. В. Етапи розслідування злочинів : криміналістичний аналіз : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Москаленко Ганна Вікторівна. – Одеса, 2013. – 207 с.
5. Шевчук В. М. Тактичні операції у криміналістиці: теоретичні засади формування та практика реалізації : монографія / В. М. Шевчук. – Харків : Апостіль, 2013. 440 с.
6. Журавель В. Проблеми періодизації досудового розслідування / В. Журавель // Вісник Національної академії правових наук України. – 2014. – № 2 (77). – С. 136–144.
7. Пчеліна О. В. Теоретичні основи формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : монографія / О. В. Пчеліна. – Харків : В справі, 2017. – 524 с.

Плосконос Артем Ігорович, ад'юнкт
Національної академії внутрішніх справ

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ВСТАНОВЛЕННЮ ПІД ЧАС ДОПИТУ

Застосування слідчим у процесі професійної діяльності найбільш раціональних засобів та методів розкриття та розслідування злочинів, пов'язане не лише із бездоганим знанням та неухильним дотриманням норм права під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій, але і застосуванням науково-методичних, організаційних, тактичних засад та науково-технічних засобів забезпечення такої діяльності.

Водночас стрімкий розвиток науково-технічного прогресу обумовлює необхідність вдосконалення окремих позицій щодо правового регулювання застосування технічних засобів та

використання інформації отриманої за їх допомогою у процесі розслідування.

Найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією і основним способом отримання доказів у процесі розслідування будь-якого злочину є допит, тобто інформаційно-психологічна діяльність слідчого, регламентована відповідними нормами кримінально-процесуального законодавства та спрямована на отримання від особи відомостей про факти, що мають доказове або орієнтуюче значення для встановлення об'єктивної істини у процесі розслідування. У той же час такий процес обміну інформацією є досить складним та багатограним, оскільки потребує від слідчого не лише високої професійної культури, а і знання певних закономірностей розвитку та функціонування психічної діяльності людини.

Актуальним проблемам допиту приділяється значна увага вітчизняних і зарубіжних криміналістів та процесуалістів, що без перебільшення, дозволяє вести мову про те, що допит є не лише найпоширенішою слідчою (розшуковою) дією, але і обов'язковою, оскільки саме в процесі такого спілкування на підставі отриманих фактичних даних слідчий приймає рішення щодо правильного застосування норм закону, висування та перевірки слідчих версій, а також подальшого проведення слідчих (розшукових) дій.

Таким чином, забезпечення успішного проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії потребує ретельної підготовки. До основних заходів підготовки до допиту, з метою забезпечення досягнення позитивного результату, віднесемо наступні: вивчення матеріалів кримінального провадження; визначення предмету допиту; визначення кола осіб, які підлягають допиту та черговості їх виклику; визначення кола учасників допиту та вжиття заходів щодо забезпечення їх участі; визначення необхідності використання технічних засобів фіксації.

Безперечно такий перелік підготовчих заходів не є вичерпним, і поданий автором з точки зору найбільш типових аспектів, а також стосується здебільшого типової сприятливої слідчої ситуації. Разом з тим, не можливо залишити поза увагою той факт, що зазначений вище перелік обставин, в залежності від вчиненого кримінального правопорушення, кваліфікації дій особи правопорушника, кількості учасників події, слідчої

ситуації, інформації, якою володіє слідчий на момент підготовки до допиту, тощо – може бути доповнений.

У загальному розумінні заходи, які необхідно виконати слідчому на етапі підготовки до допиту для забезпечення його ефективності та результативності певною мірою збігаються із обставинами, які підлягають встановленню, тобто формують предмет допиту. При цьому, на думку автора, під предметом допиту слід розуміти, не лише узагальнене коло обставини, які підлягають доказуванню, але і відомості, які мають орієнтуюче значення та сприятимуть всебічному, повному, об'єктивному розслідуванню кримінального провадження та прийняттю правильного процесуального рішення.

Згідно з положеннями статті 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані відповідно до порядку, визначеному кримінальним процесуальним кодексом, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. А виходячи із нормативного розуміння категорії «доказ», одним із процесуальних його джерел є саме показання, тобто відомості які надаються під час допиту в усній чи письмовій формі і фактично формуються із обставин необхідних для встановлення істини у справі.

Аналіз наукових джерел, дозволяє дійти висновку, що до обставин, які підлягають встановленню під час допиту можливо віднести наступні: мотиви та мета вчинення злочину; предмет злочинного посягання; характеристики особи злочинця та наявність співучасників, у тому числі роль кожного; організований характер злочину; способи злочину, в тому числі чи мали місце стадії підготовки та приховування; час та місце вчинення злочину; знаряддя та засоби вчинення злочину; обставини, які супроводжували вчинення злочину; винуватість особи у вчиненні злочину; обставини, які впливають на ступінь тяжкості злочину; обставини, які пом'якшують або обтяжують відповідальність; характер та розмір завданого матеріального збитку; розміри витрат установ охорони здоров'я на стаціонарне лікування потерпілого від злочинного діяння; причини й умови, що сприяли учиненню злочину та інші.

Враховуючи наведений перелік, поданий автором у формі найбільш типових елементів, а також фактори, які впливають на

динамічність цих елементів і визначають їх не вичерпність, доцільно об'єднати такі обставини у єдину систему, представлену наступними структурними елементами:

– обставини, які підлягають доказуванню та перелік яких, вичерпно наведений у ст. 91 КПК України;

– обставини, які формують зміст криміналістичної характеристики злочину (типові та специфічні елементи криміналістичної характеристики та кореляційні зв'язки між ними);

– обставини, які формують зміст кримінально-правової характеристики конкретного складу злочину або виду (групи) злочинів;

– специфічні обставини, які формують зміст орієнтуючої інформації, але мають юридичне значення.

Поліщук Анастасія Сергіївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістр
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх
справ

Мировська Анна Всеволодівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

Подія злочину, як і будь-яке явище об'єктивної дійсності, є індивідуальною та неповторною. Тому її пізнання також відрізняється специфічними індивідуальними рисами. Разом з тим, кожен злочин та способи проведення досудового розслідування носять ознаки, що повторюються, які в свою чергу служать основою формування та розробки типових прийомів розслідування

Практично розслідування кримінальних правопорушень, не відбувається без використання спеціальних знань, тобто залучення спеціалістів чи судових експертів. Це пов'язано перш за все з тим, що розслідування кримінальних правопорушень професійно здійснюють фахівці в галузі юриспруденції,